

RÓMSKE REÁLIE

Voliteľný predmet

ÚVOD

Vzdelávací program Rómske reálie pre nižšie sekundárne vzdelávanie prispieva k formovaniu osobnosti žiaka, jeho hodnotovej orientácie, názorov, postojov a záujmov. V tejto súvislosti je v procese učenia rómskych reálií významné klásť dôraz na rozvoj a podporu triednej a školskej klímy, dobrých medziľudských vzťahov medzi žiakmi v škole a aj mimo školy. Predmet rómske reálie má interdisciplinárny a medzinárodný charakter, čo sa v podstatnej miere prejavuje v chronológii dejín Rómov vo svete, v Európe, na Slovensku, v ich živote počas politických dejín a hospodárskeho vývoja. Približuje etnografiu Rómov, ako sú ich tradície, zvyky a spôsob života v jednotlivých historických obdobiach. Zároveň vysvetľuje vzťahy medzi Rómami a inými národmi, či národnostnými menšinami. Vytvára priestor pre vyjadrovanie názorov a postojov žiakov k týmto vzťahom so zreteľom na rôznorodosť sveta a porozumenie rôznych kultúr v ňom. Vzhľadom k flexibilita a rôznym alternatívam vyučovania rómskych reálií v základných školách je vzdelávací program koncipovaný spoločne pre všetky ročníky nižšieho sekundárneho vzdelávania. Vzdelávací program pozostáva z charakteristiky predmetu a cieľov predmetu, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Stanovuje rámcové požiadavky na predmetové kompetencie žiakov a je založený na kľúčových spôsobilostiach, ktoré zahrňujú komplex vedomostí a znalostí, spôsobilostí a hodnotových postojov umožňujúcich jednotlivcovi poznávať, účinne konať, hodnotiť, dorozumievať sa a porozumieť si, začleniť sa do spoločenských vzťahov a osobnostne sa rozvíjať. Obsahový štandard, ktorý je k nemu priradený vychádza z učebných osnov rómskych reálií pre stredné školy, ktoré boli overené v rámci projektu „*Experimentálna verifikácia efektívnosti kurikula rómskych reálií v základných a stredných školách*“ (2004-2010). Predmet rómske reálie svojim rôznorodým obsahom podporuje interkultúrne a inkluzívne vzdelávanie v školách.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovací predmet rómske reálie má svoje špecifiká v tom, že integruje v sebe jednotlivé kľúčové témy, predovšetkým oblasti a problémy sociálneho a kultúrneho charakteru. Využíva pri tom znalosti a intelektové schopnosti žiakov, ktoré získali najmä v predmetoch dejepis, geografia, občianska nauka, etická výchova, náboženská výchova, výtvarná výchova a hudobná výchova. Sú východiskom k vzdelávaniu o histórii, etnografii a folkloristike Rómov, o etnických vzťahoch resp. konfliktoch majority a Rómov ako menšiny na Slovensku a vo svete. Predmet rómske reálie je interdisciplinárny a interkultúrny. Žiaci si osvojujú (v nadväznosti na primárne vzdelávanie prehľbujú a systematizujú) poznatky: o histórii, etnografii, folkloristike, hudbe v medzinárodnom a regionálnom kontexte, o etnických konfliktoch, resp. vzťahoch majorít a menšín. V prvej časti je osnovanie predmetu rómske reálie založené na chronológii - historickej periodizácii dejín. K jednotlivým historickým obdobiam sú priradené nosné témy z oblasti histórie Rómov na Slovensku a v Európe. V druhej časti sa osnovanie predmetu sústreďuje na etnografiu Rómov. Témy vo vzdelávacom programe sú prierezové, čo znamená, že je ich možné využiť v rámci vyučovania všeobecnovzdelávacích predmetov.

Predmet rómske reálie je voliteľným predmetom, ktorý si môže každá základná škola zaradiť do školského vzdelávacieho programu v rámci voľných disponibilných hodín. Štandardy uvedeného predmetu konkretizujú obsah očakávaných výstupov a stanovujú optimálnu/ideálnu úroveň ich zvládnutia. Školy môžu upraviť náročnosť očakávaných výstupov podľa svojich potrieb vzhľadom na miestne podmienky, ročník a konkrétnu triedu, kde sa bude voliteľný predmet vyučovať. Z hľadiska časovej dotácie odporúčame pre predmet rómske reálie v nižšom sekundárnom vzdelávaní v každom ročníku 1 hodinu týždenne. Obsah vyučovania má pozostávať: 1) z histórie Rómov - povestí, mýtov a faktov, z prehľadu rôznych spôsobov života Rómov a ich dejín vo svete a v Európe, a 2) z etnografie Rómov – priblíženia atribútov rómskej rodiny, tradícií Rómov, známych rómskych osobností na Slovensku a vo svete. Vyučovanie rómskych reálií podporuje kritické a historické vedomie žiakov, ktoré im pomáha pochopiť minulosť a prítomnosť krajiny, v ktorej žijú. Žiaci chápu situáciu a postavenie Slovenskej republiky v Európe a uvedomujú si potrebu spolupráce všetkých národov.

CIELE PREDMETU

Hlavným cieľom je uplatňovať interkultúrny prístup s dôrazom nielen na získavanie vedomostí, ale aj rozvíjanie spôsobilostí, spôsobov a techník, ktoré žiakom predovšetkým pomôžu rozumieť a akceptovať sociálne a kultúrne rozdiely, teda rozvíjať vzájomné chápanie v rôznosti.

Žiaci

- získajú základné vedomosti z histórie Rómov v kontexte dejín na Slovensku a vo svete,
- získajú základné vedomosti z etnografie a folkloristiky Rómov,
- získajú prehľad o sociálnej situácii Rómov v štátoch Európskej únie,
- naučia sa vyhľadávať historické pramene k predmetu rómske reálie,
- naučia sa kriticky hodnotiť informácie z médií vo vzťahu k situácii Rómov na Slovensku,
- naučia sa prepájať vedomosti z predmetu rómske reálie s vedomosťami všeobecnovzdelávacích predmetov a naopak,
- naučia sa akceptovať sociálne a kultúrne rozdiely v škole i mimo školy,
- nadobudnú spôsobilosti, ktorými získajú otvorený pohľad na svet bez predsudkov voči Rómom a iným národnostiam,
- rozvinú schopnosť vytvárať dobré medziľudské vzťahy v škole i mimo školy bez prejavov diskriminácie, predsudkov a stereotypov.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Žiaci na konci 9. ročníka základnej školy

Úvod k rómskym reáliám

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - charakterizujú predmet rómske reálie, - vymenujú ciele predmetu rómske reálie, - zdôvodnia potrebu štúdia predmetu, - použijú získané poznatky na iných predmetoch, - opíšu základne pojmy a termíny, - vysvetlia svojimi slovami používané pojmy a termíny, - získajú informácie o Rómoch z rôznych médií, - porovnajú informácie najmenej z troch nezávislých médií, - kritický zhodnotia informácie z médií a ich vierohodnosť, - vyhľadajú pramene a literatúru a zostavia ich zoznam, - vymenujú zdroje, z ktorých čerpali pramene a literatúru, - poukážu na problémy získavania informácií o živote Rómov v minulosti, - zostavia tabuľku historických udalostí vzťahujúcich sa k Rómom a uvedú ich do kontextu dejín Európy a Slovenska, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteristika predmetu základné členenie predmetu ciele predmetu dôvody vzniku predmetu využitie poznatkov na iných predmetoch základná terminológia informácie o Rómoch z médií rôzne pramene a literatúra výskum dejín Rómov v Európe periodizácia dejín Rómov v Európe

HISTORIA RÓMOV

Žiaci na konci 9. ročníka základnej školy

Pravlasť Rómov – povesti, mýty a fakty

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - opíšu pojmy – povesť, mýtus a fakt, - vysvetlia rozdiely medzi povestami, mýtami a faktami, - charakterizujú spôsob života v starovekej Indii, - opíšu postavenie Rómov v starovekej Indii, - porovnajú spôsob života Rómov v Indickej pravlasti so spôsobom ich života v súčasnosti a vymenujú spoločne znaky, - vymenujú povesti o pôvode Rómov a kriticky ich zhodnotia, - klasifikujú historické pokusy o odhalení pôvodu Rómov, - vymenujú rôzne pomenovania Rómov a uvedú ich pôvod, - opíšu rôzne zistenia, ktoré viedli k odhaleniu pôvodu Rómov, - stručne vysvetlia vzťah medzi jazykom a pôvodom Rómov, 	<p>pojmy – povesť, mýtus a fakt</p> <p>India ako pravlasť Rómov?</p> <p>rôzne názory o pravlasti Rómov</p> <p>povesti a mýty o pôvode Rómov</p> <p>pokusy o odhalenie pôvodu Rómov</p> <p>rôzne pomenovania Rómov</p> <p>etnická identifikácia a odhalenie pôvodu Rómov</p> <p>fakty o pravlasti Rómov</p>

Kočovanie/St'ahovanie Rómov vo svete a v Európe

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - opíšu a znázornia na mape kočovanie/st'ahovanie Rómov, - vymenujú jednotlivé krajiny, ktorými Rómovia prechádzali, 	<p>cesty Rómov do Európy</p> <p>krajiny, ktorými prechádzali Rómovia</p>

<ul style="list-style-type: none"> - uvedú dôvody ich kočovania/sťahovania (sociálne, kultúrne ...), - vysvetlia vzťahy Rómov s cudzími civilizáciami, - porovnajú tieto vzťahy so súčasnými vzťahmi s majoritou, - vyhľadajú historický materiál poukazujúci na príchod Rómov do jednotlivých krajín Európy, - vymenujú zdroje, z ktorých čerpali historický materiál, - vyberú charakteristické znaky vzťahov obyvateľov strednej a západnej Európy k rómskym kočovníkom, - vysvetľujú situáciu príchodu Rómov do Uhorska, - zostavia časový diagram kočovania/sťahovania Rómov vo svete a v Európe, 	<p>periodizácia kočovania/sťahovania Rómov</p> <p>Prečo kočovanie/sťahovanie Rómov?</p> <p>kontakty Rómov s cudzími civilizáciami</p> <p>historický materiál o príchode Rómov do Európy</p> <p>príchod Rómov do strednej a západnej Európy</p> <p>príchod Rómov do Uhorska</p> <p>časový diagram kočovania/sťahovania Rómov</p>
--	---

Rómovia v 11. – 18. storočí

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - vymenujú jednotlivé časti Európy, - vymenujú a zaradia jednotlivé krajiny do juhovýchodnej, strednej a západnej Európy, - opíšu postavenie Rómov v jednotlivých častiach Európy, - stručne charakterizujú vplyv vyspelosti a úrovne jednotlivých častí Európy na život Rómov, - vymenujú historické udalosti, ktoré ovplyvnili život Rómov, 	<p>život Rómov v 11. – 18. storočí:</p> <p>krajiny juhovýchodnej Európy (Balkánske krajiny)</p> <p>krajiny strednej a západnej Európy</p> <p>postavenie Rómov v jednotlivých častiach Európy</p> <p>historické udalosti vo vzťahu k Rómom</p> <p>protirómske opatrenia</p>

<ul style="list-style-type: none"> - stručne opíšu dopad historických udalostí na život Rómov, - porovnajú tieto udalosti s udalosťami v dnešnej Európe, - vymenujú príklady protirómskych opatrení, - vysvetlia podstatu ich realizácie a kriticky ich zhodnotia, - stručne opíšu dopady protirómskych opatrení na život Rómov, - porovnajú protirómske opatrenia v 11. – 18. storočí s opatreniami v súčasnosti, 	
--	--

Rómovia v Uhorsku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - opíšu situáciu príchodu Rómov do Uhorska, - charakterizujú prijatie Rómov miestnymi obyvateľmi, - opíšu postavenie Rómov v Uhorsku a ostatnej Európe, - porovnajú ich životné podmienky v Uhorsku a ostatnej Európe, - vymenujú spoločné znaky a aj rozdiely životných podmienok Rómov v Uhorsku a ostatnej Európe, - vyberú niektoré spoločné znaky životných podmienok Rómov v Uhorsku a v súčasnej Európe, - opíšu pojem rómska osada, - identifikujú príčiny vzniku rómskych osád na území Slovenska, - opíšu svojimi slovami dôsledky vzniku osád na život Rómov 	<p>príchod Rómov do Uhorska</p> <p>vznik rómskych osád na území Slovenska</p> <p>Rómovia v rozdelenom Uhorsku</p> <p>Rómovia v Uhorsku v 18. storočí</p> <p>listina cisára Žigmunda Luxemburského</p> <p>vplyv Turkov v Uhorsku na život Rómov</p> <p>reformy Márie Terézie a Jozefa II.</p> <p>celouhorský súpis obyvateľov z roku 1893</p> <p>Rómovia koncom 19. a začiatkom 20. storočia</p>

<p>v súčasnosti,</p> <ul style="list-style-type: none"> - opíšu svojimi slovami listinu cisára Žigmunda Luxemburského, - stručne charakterizujú vplyv Turkov v Uhorsku na život Rómov, - opíšu reformy Márie Terézie a Jozefa II. a ich dopad na život Rómov, - diskutujú o postavení Rómov v Uhorsku, - vymenujú dôvody realizácie celouhorského súpisu obyvateľov v roku 1893, - opíšu a porovnajú postavenie Rómov koncom 19. a začiatkom 20. storočia s ich postavením v súčasnosti, 	
--	--

Rómovia v Československej republike 1918-1938

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - vymenujú legislatívne normy prijaté v rokoch 1918-1938, - chronologicky zoradia prijaté legislatívne normy, - stručne charakterizujú prijaté legislatívne normy, - opíšu dopady legislatívnych noriem na život Rómov, - vymenujú príklady represívnych opatrení voči Rómom, - stručne charakterizujú podstatu represívnych opatrení, - pochopia opatrenia voči Rómom pred rokom 1918 a po ňom, 	<p>Rómovia v Československej republike</p> <p>sociálna situácia Rómov</p> <p>Zákon o potulných Cigánoch (1927)</p> <p>súpis Rómov v roku 1927</p> <p>vládne a regionálne nariadenia</p> <p>prvé snahy o vytváranie škôl pre rómskych žiakov</p>

<ul style="list-style-type: none"> - stručne charakterizujú Zákon o potulných Cigánoch (1927), - diskutujú o niektorých pozitívnych regionálnych výnimkách (napríklad: cigánske chlapčenské školy v Užhorode a Košiciach), 	
--	--

Rómovia po roku 1938

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - vymenujú rasové zákony prijaté v Nemecku, - stručne charakterizujú rasové zákony prijaté v Nemecku, - vysvetlia svojimi slovami zákony a nariadenia voči Rómom, - opíšu postavenie Rómov na Slovensku po 15. marci 1939, - opíšu pojem “nečistá rasa”, - vysvetlia svojimi slovami vzťah medzi politickým systémom Slovenskej republiky 1939-1945 a represiami voči Rómom, - vymenujú dôsledky deportácií Rómov do pracovných táborov, - porovnajú represiu Slovenskej republiky voči Rómom a Židom, 	<p>nemecké rasové zákony voči Rómom prenasledovanie Rómov v okupovanej Európe Rómovia v rokoch v Slovenskej republike 1939-1945 Ústavný zákon o občianstve zákony a nariadenia voči Rómom</p>

Rómovia v Československu v rokoch 1945-1989

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - opíšu postavenie Rómov v Československu, - vymenujú a vysvetlia svojimi slovami jednotlivé opatrenia 	<p>1945 – 1949 Postavenie Rómov v Československu, Košický vládny program (1945) zrovnoprávnenie všetkých občanov</p>

<p>k zrovnoprávneniu všetkých občanov štátu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - opíšu kultúrno – výchovnú prácu v rokoch 1950 – 1957, - vysvetlia svojimi slovami kultúrno – výchovnu prácu s Rómami, - stručne charakterizujú Zákon o trvalom usídlení kočujúcich osôb z roku 1958, - vymenujú dôvody likvidácie kočovného spôsobu života Rómov a kriticky ich zhodnotia, - vymenujú príčiny systematickej asimilácie Rómov, - opíšu dôsledky asimilácie Rómov so zreteľom na súčasnosť, - opíšu život Rómov v období ich násilnej asimilácie, - interpretujú snahy Rómov o národnú emancipáciu, - vyhľadajú pramene o uznaní etnických špecifik Rómov, 	<p>štátu, zabezpečenie zamestnanosti</p> <p>1950 – 1957 Kultúrno – výchovná práca, osvetová činnosť a riešenie sociálno – kultúrnych problémov</p> <p>1958 – 1964 Likvidácia kočovného spôsobu života Rómov a pomoc národného výboru pri ich usadzovaní</p> <p>1965 – 1968 Vládny výbor – systematická asimilácia Rómov</p> <p>1969 – 1973 Spoločenská integrácia a akulturácia Rómov, prvá organizácia Rómov na Slovensku - Zväz Cigánov/Rómov</p> <p>1974 – 1989 Uznanie etnických špecifik Rómov</p>
---	---

Emancipácia Rómov v Slovenskej republike

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - opíšu svojimi slovami vybrané pojmy a rozdiely medzi nimi, - stručne charakterizujú podstatu Listiny ľudských práv a slobôd, - vymenujú a opíšu zmeny po roku 1989 a po roku 1993, - vysvetlia svojimi slovami dôvody uskutočnenia týchto zmien, - prerozprávajú vplyv týchto zmien na život Rómov, - vymenujú a stručne opíšu aktivity Rómov v tomto období, 	<p>pojmy: rasizmus, diskriminácia, pozitívna diskriminácia, intolerancia, tolerancia, sociálna exklúzia, sociálna inklúzia</p> <p>vládne opatrenia na podporu Rómov</p> <p>Zákon o národnostných menšinách</p> <p>politické strany, kultúrne spolky, mimovládne organizácie</p> <p>zásady vládnej politiky SR k Rómom (1991)</p>

<ul style="list-style-type: none"> - vymenujú zásady vládnej politiky SR k Rómom, - vysvetlia svojimi slovami vládnu politiku SR k Rómom, - stručne charakterizujú štatút splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a zhodnotia dôvody jeho zriadenia, - vysvetlia svojimi slovami dôvody kodifikácie a štandardizácie rómskeho jazyka, - vymenujú a opíšu rómske osídlenia v regiónoch Slovenska, - uvedú príčiny nepriaznivej sociálnej situácie Rómov, - opíšu spôsob života integrovaných a neintegrovaných rodín, - vymenujú rozdiely medzi týmito rodinami, - vysvetlia svojimi slovami dôvody migrácie Rómov do zahraničia, - vysvetlia svojimi slovami vzťah Rómov a ostatných obyvateľov, - vymenujú rómske vzdelávacie inštitúcie a charakterizujú ich, - dokumentujú pozitívne príklady života Rómov, 	<p>štatút splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (1995) kodifikácia a štandardizácia rómskeho jazyka (2008) rómske osídlenia a bývanie Rómov nezamestnanosť a migrácia vzdelávanie Rómov - Katedra rómskej kultúry, UKF Nitra, Ústav romologických štúdií, UKF Nitra, Ústav rómskych európskych štúdií sv. Sáry de Marseille, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Banská Bystrica</p>
---	--

Rómovia v Európskej únii

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - uvedú stručný prehľad politického vývoja vo vzťahu k Rómom, - vysvetlia svojimi slovami vzťah medzi národnosťou – kultúrou 	<p>politický vývoj, národnosť, kultúra a legislatíva Rómovia a majoritné spoločnosti</p>

<p>– legislatívou,</p> <ul style="list-style-type: none"> - vymenujú zákony SR o postavení národnostných menšín, - charakterizujú zákony o národnostných menšinách, - vysvetlia svojimi slovami pojmy rasová neznášanlivosť a segregácia, - vymenujú príčiny a dôsledky prejavov rasovej neznášanlivosti voči Rómom a vymenujú dôvody ich segregácie, - kriticky posúdia vplyv sociálnych opatrení štátov Európskej únie i samotnej Európskej únie na život niektorých rómskych komunit, - opíšu svojimi slovami tretí sektor na občianskom a etnickom princípe, - vymenujú základné rozdiely medzi týmito sektormi, - vymenujú najznámejšie mimovládne organizácie a ich aktivity, - zdôvodnia význam činnosti tretieho sektora na Slovensku a v krajinách Európskej únie, - vyhľadajú príklady prejavov rasovej neznášanlivosti voči Rómom a ich segregácie a diskutujú o spoločných riešeniach,	<p>sociálne opatrenia Európskej únie k spôsobu života niektorých rómskych komunit</p> <p>tretí sektor na občianskom a etnickom princípe</p> <p>príklady prejavov rasovej neznášanlivosti a segregácie</p>
---	---

ETNOGRAFIA RÓMOV

Žiaci na konci 9. ročníka základnej školy

Rómska rodina

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - opíšu svojimi slovami rómsku rodinu, - rozpoznajú a porovnajú atribúty rómskej rodiny s atribútmi rodín iných národností, - charakterizujú základné rozdiely medzi rómskou rodinou a rodinou iných národností, - rozpoznajú a prerozprávajú zvyky a tradície rómskej rodiny, - vymenujú najčastejšie problémy v rómskej rodine, - vymenujú príklady riešenia problémov v rómskej rodine, 	<p>atribúty tradičnej rómskej rodiny a súčasnej rómskej rodiny</p> <p>zvyky a tradície rómskej rodiny (krst, pytačky, svadba, pohreb)</p> <p>riešenia problémov v rómskej rodine</p>

Tradície Rómov

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznajú a porovnajú pôvodné bývanie so súčasným bývaním Rómov, - charakterizujú základné rozdiely medzi pôvodným bývaním a súčasným bývaním Rómov, - rozpoznajú a porovnajú tradičné oblečenie so súčasným 	<p>pôvodné a súčasné bývanie Rómov</p> <p>tradičné a súčasné oblečenie Rómov</p> <p>tradičné rómske jedlá</p> <p>recepty tradičných rómskych jedál</p> <p>tradičné remeslá a povolania Rómov</p>

<p>oblečením Rómov,</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakterizujú základné rozdiely medzi pôvodným a súčasným oblečením Rómov, - vymenujú príklady tradičných rómskych jedál a recepty k nim, - rozoznajú a porovnajú tradičné povolania Rómov so súčasnými, - opíšu svojimi slovami príčiny a dôsledky zániku tradičného povolania Rómov, - rozoznajú základné charakteristiky religiozity Rómov, - vysvetlia svojimi slovami vzťah Rómov k náboženstvu, - zdôvodnia význam náboženstva pre Rómov, 	<p>religiozita Rómov</p> <p>vzťah Rómov k náboženstvu</p>
--	---

Rómovia vo svete umenia a kultúry

<p>Výkonový štandard</p>	<p>Obsahový štandard</p>
<ul style="list-style-type: none"> - stručne vysvetlia pôvod rómskeho jazyka a vymenujú literárne diela od rómskych spisovateľov, - poskytnú prehľad vývoja rómskej hudby a tancov, - vymenujú rómske piesne a ľudovú slovesnosť, - vymenujú rómske rozprávky, príslovia a porekadlá, - vymenujú najznámejšie rómske literárne zdroje, - charakterizujú výtvarné umenie (znázornenie života Rómov), 	<p>rómsky jazyk ako literárny jazyk</p> <p>rómski hudobníci a rómske tance (divadlo Romathan)</p> <p>piesne a ľudová slovesnosť</p> <p>rómske rozprávky, príslovia a porekadlá</p> <p>najznámejšie rómske literárne zdroje</p> <p>výtvarné umenie</p> <p>rómske médiá</p>

- vymenujú rómske médiá a stručne charakterizujú ich poslanie,	
--	--

Rómske osobnosti na Slovensku a vo svete

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> - opíšu svojimi slovami pojem romisti, - vymenujú literárne diela romistov na Slovensku a vo svete, - vyhľadajú a chronologicky zoradia literárne diela romistov, - vymenujú rómske osobnosti a ich celoživotné úspechy, - zdôvodnia význam rómskych osobností v spoločnosti, - vymenujú politické osobnosti a ich zásluhy pre rozvoj rómskej národnostnej menšiny. 	<p>romisti na Slovensku a vo svete</p> <p>významné rómske osobnosti z rôznych oblastí (športovci, umelci, učitelia a podobne)</p> <p>politické osobnosti a elity</p>

Zostavil: PhDr. Jozef Facuna, PhD.

Odborná supervízia: prof. PhDr. René Lužica, ArtD.

Pripomienkovali: PaedDr. Gejza Adam, PhD., Mgr. Irena Adamová, PhDr. Ľubica Bagalová, PhD., PaedDr. Ján Cangár, Mgr. Eva Gašparová